

Kyselypohja työn ja hoivavastuiden yhteensovittamisesta työyhteisöjen hyödynnettäväksi

Lähes jokainen joutuu ottamaan hoivavastuuta työuransa aikana ikääntyneestä, pitkäaikaissairaasta tai vammautuneesta läheisestään.

Työssäkävillä on hoivavastuita eri kotitaloudessa asuvista henkilöistä yli sadallatuhannella lähes päivittäin ja lähes puolella miljoonalla viikoittain.¹

Lisäksi on samassa taloudessa olevien hoivatilanteita esim. erityislapsiperheet tai puolisoahoito. Laajassa mittakaavassa noin joka kolmas työkäinen painiskelee työn ja hoivan yhteensovittamisessa.² Työkäisillä hoivavastuut kasaantuvat tyypillisesti keski-ikäisille naisille ja kyse on usein esim. ikääntyneiden vanhempien hoivasta.

Omaishoitajaliitto on suunnitellut ja testannut kyselypohjaa työpaikoille, jolla voi kartoittaa henkilöstön läheishoivavastuisiin liittyviä tarpeita työn ja muun elämän yhteensovittamiseen. Kyselypohjaa saa vapaasti hyödyntää, ja muokata omalle työpaikalle sopivaksi. Jos olet kiinnostunut kyselyn toteuttamisesta joko sellaisenaan tai osana muita työhyvinvointiin liittyviä selvityksiä, meihin saa mielellään olla yhteydessä - annamme vinkkejä kyselyn hyödyntämiseen!

Matti Mäkelä (matti.makela@omaishoitajat.fi)

Meeri Virtamo (meeri.virtamo@omaishoitajat.fi)

Lähteet: ¹ Digiajan työelämä- työolotutkimuksen tuloksia 1977-2018, Tilastokeskus 2019.

² Työssäkäynti ja läheis- ja omaishoiva, Työssä jaksamisen ja jatkamisen tukeminen. Helsingin yliopisto
Kauppinen, K & Silfver-Kuhalampi, 2015.

Esimerkiksi tällaista saatekstiä voit hyödyntää, kun lähetät kyselyn henkilöstölle. Muokkaa vapaasti omalle työpaikallasi sopivaksi, ja täydennä ainakin punaisella merkatut kohdat:

Ansiotyön ja läheisen hoivan yhteensovittaminen [työpaikalla x].

[Työpaikalla x] henkilöstön hyvinvointi on ykkönen.

Suurella joukolla työikäisistä on työuransa aikana haasteita yhteensovittaa ansiotyö ja läheisen hoiva ja huolenpito. Tyypillisesti kyse on omien ikääntyneiden vanhempien hoidosta ja huolenpidosta tai erityistä tukea tarvitsevan lapsen/nuoren auttamisesta tai sairaan puolison hoidosta. Väestön ikääntyminen, sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden ongelmat ja pyrkimykset pidentää työuria lisäävät tällaisten elämäntilanteiden yleisyyttä.

[Työpaikalla x] haluamme huomioida erilaiset elämäntilanteet osana työntekoa ja työpaikan käytäntöjä. Siksi selvitämme nyt miten yleisiä ansiotyön ja läheisen hoivan yhteensovittamisen kysymykset ovat [työnantajan nimi] henkilöstön keskuudessa. Henkilöstölle suunnatulla kyselyllä kartoitamme myös asiaan liittyviä tarpeita ja toiveita.

Tavoitteena on selvittää, miten voisimme työntekijöinä, työyhteisönä ja työnantajana kehittää toimintaamme tukemaan näiden elämäntilanteiden ja sujuvan työnteon yhteensovittamista. Kysely liittyy työyhteisömme henkilöstöstrategiisiin tavoitteisiin ja on osa hyvän työntekijäkokemuksen, työntekijöiden hyvinvoinnin ja toimintakulttuurin kehittämistä.

Kyselyn toteutus ja ohjeet vastaamiseen

Kyselyssä läheisellä tarkoitetaan työntekijän perheenjäsentä tai muuta hänelle läheistä henkilöä. **Hoivalla ja huolenpidolla tarkoitetaan läheisen avustamista tai tukea toimintakykyä alentavan sairauden, vamman tai ikääntymisen vuoksi.**

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, mutta toivomme, että mahdollisimman moni vastaisi kyselyyn. Toivomme vastauksia kaikilta [työnantajan nimi] työntekijöiltä – kyselyssä on kysymyksiä myös heille, joille läheishoivatilanne ei ole juuri nyt ajankohtainen.

[Työnantaja x] toteuttaa kyselyn sähköisenä Webropol -kyselynä. Kysely pohjautuu Omaishoitajaliiton laatimaan kyselyyn. [Kuvaus tietosuojasta, esim. "Vastaukset käsitellään ja raportoidaan niin, ettei vastaajia voida tunnistaa. Vastauksia käsittelevät luottamuksellisesti [ketkä]".

Lomakkeella ei tiedustella henkilötietoja. Mahdolliset avovastauksissa esiin nousevat seikat, joiden perusteella vastaaja voitaisiin tunnistaa, anonymisoidaan ennen raportointia. **Tähän linkkinä seloste tietojen käytöstä.**

Kyselyn tuloksia hyödynnetään ainoastaan työpaikamme sisäisessä kehittämistyössä. Tuloksia esitellään [milloin, miten].

Kyselyyn vastataan [vastausaika]. Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia.

Taustatiedot

1. Sukupuoli

Nainen

Mies

Jokin muu

En halua kertoa

2. Ikä

Alle 30 v.

30 - alle 50 v.

50 v. -

3. Rooli työyhteisössä: [Muokkaa tarvittaessa teidän työpaikkaanne sopivaksi]

Ylempi toimihenkilö

Alempi toimihenkilö

Työntekijä

Kysymykset

Osio 1. Ansiotyön ja läheisen hoivan ja huolenpidon yhteensovittamisen yleisyys **[työnantajan nimi]** henkilöstössä.

4. Oletko **[työnantajan nimi]** työskentelysi aikana sovittanut yhteen ansiotyötäsi ja läheisesi hoivaa ja huolenpitoa?

Kyllä, hoivatilanne on ollut ajankohtainen viimeisen kahden vuoden aikana

Kyllä, mutta hoivatilanne on päätynyt yli kaksi vuotta sitten **(Jos vastaaja valitsee tämän, vastaaja siirtyy osioon 4)**

En, työn ja hoivan yhteensovittaminen ei ole ollut mahdollista, miksi:

(Jos vastaaja valitsee tämän, vastaaja siirtyy osioon 4)

En **(Jos vastaaja valitsee tämän, vastaaja siirtyy osioon 4)**

5. Minkä ikäinen huolenpitoa tarvitseva läheisesi on?

Kysymme tätä, sillä mm. työelämän joustot lasten hoidon kohdalla usein poikkeavat muista ikäryhmistä. Voit valita useamman vaihtoehdon, mikäli sinulla on eri-ikäisiä hoidettavia.

0-12-vuotias

13–17-vuotias

18–65-vuotias

Yli 65-vuotias

6. Kuinka usein olet huolehtinut läheisestää viimeisen kahden vuoden aikana? *Arvioi keskimääräistä tilannetta, jos huolenpidon määrä on ollut vaihtelevaa.*

Päivittäin

Viikoittain

2-3 kertaa kuukaudessa

Kerran kuukaudessa tai harvemmin

7. Oletko joutunut kokemaan [työpaikalla x] viimeisen kahden vuoden aikana seuraavia asioita ansiotyösi ja läheisesi hoivan tai huolenpidon yhteensovittamisen vuoksi? *Voit valita myös useamman vaihtoehdon.*

Kieltäytymään uusista tehtävistä

Kieltäytymään työmatkoista

Kieltäytymään ylitöistä

On ollut vaikeuksia tehdä ansiotyö kunnolla

On ollut vaikeuksia tehdä kokoaikatyötä

Luopumaan kokoaikatyöstä

Hoivan ja huolenpidon laiminlyönnin tuntemuksia työn vuoksi.

Stressioireita

On hidastanut urakehitystä

Ajatuksia siirtyä ennenaikaisesti eläkkeelle

Ei mitään näistä

Jokin muu, mitä haluat mainita:

Osio 2. Työyhteisön keskustelukulttuuri ja empatia

8. Kenelle olet kertonut läheisesi hoiva- ja huolenpitovelvoitteistasi työyhteisössäsi? *Voit valita myös useamman vaihtoehdon.*

Esihenkilölle

Työkaverille

Työterveyshuollon edustajalle

Luottamushenkilölle

Henkilöstöhallinnon (HR) edustajalle

En ole kertonut asiasta työyhteisössäni

Jos et ole kertonut, voit tässä halutessasi kertoa, miksi:

9. Keskustelu hoivavastuistani työpaikalla on ollut helppoa:

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

0=Ei koske minua

10. Saan lähiesihenkilöltäni ymmärrystä hoiva – tai huolenpitovelvoitteisiini liittyen (tai uskoisin saavani, jos kertoisin asiasta)

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

11. Saan muulta työyhteisöltäni ymmärrystä hoiva – tai huolenpitovelvoitteisiini liittyen (tai uskoisin saavani, jos kertoisin asiasta)

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

Osio 3. Työpaikan joustot (valitse väittämää lähinnä oleva vaihtoehto)

12. Voin tarvittaessa järjestellä työaikojani niin, että saan hoidettua omia ja läheisteni asioita.

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

13. [Työpaikalla x] pystyn joustavasti hoitamaan äkillisiä läheisteni hoivaan tai huolenpitoon liittyviä asioita työpäivän aikana.

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

0= En osaa sanoa

14. [Työpaikalla x] pystyn tarvittaessa olemaan kokonaisia työpäiviä poissa töistä 3 - 4 kertaa kuukaudessa läheisteni hoivaan tai huolenpitoon liittyvien tarpeiden vuoksi.

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

0= En osaa sanoa

15. Voin riittävästi vaikuttaa lomieni ajankohtiin.

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

16. [Työpaikalla x] on selkeät ohjeet työnteon joustoista ja käytänteistä, joita voi käyttää myös työntekijän läheisen hoivaan tai huolenpitoon.

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

17. [Työpaikalla x] työnteon joustot ja käytänteet koskevat kaikkia työntekijöitä tasapuolisesti.

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

18. Valitse vielä seuraavista ne, joita olet käyttänyt läheisesi hoiva- tai huolenpidon tilanteisiin viimeisen kahden vuoden aikana:

Palkaton vapaa

Palkallinen vapaa

Liukuva työaika

Työvuoron vaihtaminen

Vuosilomapäivä

Osa-aikatyö

Etätyö

Lomarahnan muuttaminen vapaapäiviksi

Vuorotteluvapaa

En mitään näistä

Jokin muu, mikä:

19. Halutessasi voit tässä kertoa muuta tärkeää työpaikan joustoista:

Osio 4: vastaa tähän osioon, jos et ole toiminut viimeisen kahden vuoden aikana läheishoivaajana

20. Toisten tilapäiset poissaolot töistä läheisen hoivan ja huolenpidon vuoksi eivät aiheuta minulle kuormitusta.

0= ei koske minua (tiimissäni ei ole kuvatunkaltaisia tilanteita)

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

21. [Työnantajan nimi] työnteon joustot ja käytänteet koskevat kaikkia työntekijöitä tasapuolisesti.

1=täysin eri mieltä

2=jokseenkin eri mieltä

3=ei samaa eikä eri mieltä

4=jokseenkin samaa mieltä

5=täysin samaa mieltä

Osio 5: Toiveet (aukeaa kaikille vastaajille)

22. Mitä ehdotuksia sinulla olisi, jotta työn ja läheisen hoivan tai huolenpidon yhteensovittaminen sujuisi jatkossa paremmin [työnantajan nimi]?

Olet vastannut lomakkeen kysymyksiin. Rekisteröi vastaukset jatkamalla eteenpäin.

Kiitos vastaamisesta!